

Laks, foss og kristenliv

Av Jon Kvalbein, kronikk i DagenMagazinet 12. august, 2009

«Vi må stå som laksen midt i fossen.» Denne parolen blir ofte tilskrevet lekmannshøvdingen Ludvig Hope. Noen bruker den som argument for å bli stående i statskirken. La oss undersøke nærmere hva Hope egentlig har skrevet og ment med dette bildet.

Slik som parolen er formet ovenfor, har den sant å si liten mening. Hvorfor skal det være et ideal for kristne å «stå som laksen midt i fossen»? Der har den jo ingen positiv innflytelse på noe som helst. I fossen sliter laksen seg ut, uten å komme noen vei. Den når aldri målet. Den kommer ikke frem til gyteplassen og får intet avkom.

Opprinnelsen til dette såkalte Hope-sitatet må være boka han gav ut i 1923: «Kyrkja og Guds folk». Undersøker vi der, viser det seg at laksen opprinnelig var en ørret! Og det var slett ikke Hopes mening at fisken skulle bli stående fast i en foss!

Brønnen eller folke-elva

La oss se hva Ludvig Hope faktisk skriver (Her sitert etter 3. opplag 1969, s. 62-63):

«Her i Noreg kan ein stundom sjå at folk har fanga ein eller fleire aurar (ørreter) levande og slept dei ned i ein brunn. Det er titt friskt vatn i desse brunnane, så fisken lever der år etter år. Men det vert som regel ikkje fleire fiskar enn dei som vart slepte nedi. Magre er dei, og lite vekst dei. Dei har det roleg der nede, og nokon særst fåre er det ikkje for dei. Men dei trivst ikkje. Dei var ikkje skapte for så trangt rom. Dei var skapte for den store elva, den stride straumen og den sterke fossen. Der skulle dei stride for livet, og der skulle dei leggje sin yngel.»

Deretter tolker Hope selv dette bildet:

«Mange kyrkjer er for mykje ein «brunn» for kristenlivet. Der er roleg og lunt, men for trangt. Så sluttar livet å vekse og auke seg. Kristus har aldri meint at gudslivet skulle vere i ein slik «brunn» her i verda. Det skulle vere i den store folke-elva og slå seg fram midt i den strie straumen.»

Av dette ser vi at Hope verken har skrevet eller ment at vi skal «stå som laksen midt i fossen». At Hopes ørret med årene er blitt til laks, har liten betydning. Men at Hopes hovedpoeng er blitt borte underveis, er ille. Kirker må ikke bli lune brønner der kristne roer seg i makelighet. Slik som fisken er villig til vandre motstrøms for å få yngel, må de troende være villige til å begi seg ut i den strie folke-elva for å vinne mennesker for Gud.

Verdsliggjøring eller isolasjon

Hope skriver dette i forbindelse med sin analyse av norsk-amerikansk kirkeliv. «Dei store kyrkjene har organisert seg *inn i* verda. Dei små har organisert seg *ut or* verda.» Begge deler bekymrer Hope. De store kirkene er blitt verdsliggjorte og har mistet åndelig kraft. De små har trukket seg tilbake fra folket mens «dei klagar over all heidenskapen som er overstroken med kristeleg ferniss». «Det gjer ikkje folket meir kristeleg. Folket er som dei er, om vi knurrar og klagar aldri så mykje,» er Hopes kommentar.

Hans store spørsmål er: «Korleis skal vi vinne desse folka for Kristus?» Hope er realist. Han ser at for å vinne mennesker for Kristus, må de først få kristen kunnskap. Dette er forøvrig Hopes viktigste argument for å holde fast ved statskirkeordningen i Norge: «Den norske staten har teke kristendomen, etter den lutherske læra, til riksreligion. Med det same har då staten teke på seg å lære folket opp i kristendom.» (Merk at situasjonen er helt annerledes i 2009!) Dette er en forutsetning for vekkelserne, hevder han. «Kristendomskunnskapen er den veden, det brennefanget ein må ha til å kveikje eld i. Visst er det så at det vert ingen eld og varme av *berre* ved, men det vert heller ingen eld *utan* ved.»

Liv framfor form

«Men korleis skal vi få elden og veden til å møtast? Spør Hope. Og han svarer: «Livet må få større fridom og rett. Det må hoggast hol på kykjedørene for livet. Prestemakta, kyrkjemakta og organisasjonsmakta må stige til side for livsmakta. Ein må våge mer på livet enn på form og på skalet omkring livet.»

Hope ønsker seg lekpredikanter som kan « gå frå hus til hus, frå bygd til bygd og samle folket om ordet». Fremfor alt ønsker Hope «eit fritt, sjøvstyrt lekmannsarbeid» - i USA som i Norge. Det frivillige lekmannsarbeidet må få vekke til nytt og sant åndelig liv. Da må det ha kontakt med folket. I møte med tidens åndsretninger må kristne våge å gå imot strømmen og vitne med ord og liv om sin Frelser og Herre. Det er i denne sammenhengen Hope bruker bildet om fisken som trosser strømmen og fossen for å gi opphav til nytt liv.

Lys og salt

Jesus bruker andre bilder for å få frem noe av det samme. Han formaner de troende til å være i verden, men ikke av verden (Joh 17:14ff). Han omtaler dem som lys og salt (Matt 5:13ff). Lyset er avslørende. I mørket synes ikke skitten. Lysstrimen som faller inn i høyløa, avslører støvet. Guds Ords lys avdekker synden i hjertet. Men lyset skaper også liv. Liv gror der det er lys. Kristne skal reflektere Ham som er Lyset, slik at mørkets gjerninger avsløres, samtidig som evangeliets nådefulle lys kan frigjøre mennesker til nytt liv.

Saltet svir når det kommer i åpne sår. Men saltet bevarer også fra forråtnelse. Når kristne betegnes som salt, illustrerer også dette at kristne har en dobbelt funksjon i verden. De skal formidle Guds hellige vilje så samvittigheten rammes og rettleides. Samtidig skal de formidle evangeliets rensende og bevarende kraft til sine medmennesker.

Jesu bilder er ransakende og aktuelle. Vi lever i en velferdsstat med mye rikdom og fritid. Skiller vi kristne oss ut fra andre ved vår bruk av penger og tid? Er våre ord og gjerninger preget av et gjenfødt liv? Lyset må ikke settes under et kar. Saltet må ikke miste sin kraft, for da «duger det lenger ikke til noe, uten å kastes ut og tråkkes ned av menneskene». Vi trenger slike formaninger.

Det er riktig at Hope i boka «Kyrkja og Guds folk» forsvare statskirkeordningen. Hans argumenter for dette kan ikke uten videre overføres på dagens kirkebilde. Men når han skildrer fisken i brønnen og fisken i elva, er perspektivet større. Da er han opptatt av hvordan kristne skal leve i denne verden: I folke-elva, mot strømmen, men for livet - slik at stadig nye kan vinnes for Kristus. Den utfordringen er fortsatt meget aktuell.